

Література

1. Права людини і місцева демократія / Упорядники: Буров С., Величко Н., Єлігулашвілі М., Жигалдо В., Ковшун Л., Левченко О. 2017. 92 с. URL: <https://helsinki.org.ua/wp-content/uploads/2017/06/book-3.pdf> (дата звернення: 29.03.2018).
2. Ковшун Л. Інструменти партисипації. Співпраця спільноти й органів влади. URL: <https://mistosite.org.ua/uk/articles/instrumenty-partyupatsii-spivpratsia-spilnoty-i-orhaniv-vlady> (дата звернення: 27.03.2018).

Денисенко Євгенія Миколаївна,

курсант факультету
підготовки фахівців для органів
досудового розслідування

Науковий керівник –

доцент кафедри філософії
та політології факультету
економіко-правової безпеки,
кандидат психологічних наук, доцент

Диса О.В.

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СВІДОМОСТІ У ПІДЛІТКА

Сучасний етап розвитку суспільства характеризується значним зменшенням ролі громадянської позиції, розуміння ролі та цінності права безпосередньо у колективі та окремо пересіченими громадянами, зокрема, впливом таких тенденцій на підростаюче покоління. Право є одним із тих важливих елементів у розвитку суспільства, що впливає на встановлення певних регуляторів цивілізованих взаємовідносин у соціумі, функціонування різних державних інститутів, що у свою чергу, є одним із аспектів створення демократичної правової держави

Зокрема, досить важливим етапом розвитку суспільства є формування у громадян правової свідомості, своєрідного відображення людиною правої дійсності. У свою чергу, аналіз розвитку правової свідомості надає можливість пізнання людиною місця права у соціумі, яким чином воно функціонує, як до нього ставляться інші, визначення його цінності та ролі. На формування правової свідомості впливають різні чинники, серед яких особливе місце посідає правове виховання дитини, підлітка, які є найменшою ланкою громадянського суспільства.

Слід зазначити, що правосвідомість є однією з форм свідомості людини, яка є «найвищою притаманною людям якістю, яка полягає в

узагальненому і цілеспрямованому відображенні дійсності, уявній побудові дій і передбаченні їх результатів, регулюванні й самоконтролі поведінки, яка має зовнішні форми відображення творчого характеру та пов'язана з мовою. До основних взаємопов'язаних елементів свідомості належать: усвідомлення явищ, абстрактне мислення, самосвідомість, емоції, воля, інтуїція» [1, с. 120]. Правова свідомість є певним матеріалом абстрагування, аналізу людиною інформації, отриманої з зовнішнього середовища, яка під тим чи іншим впливом набуває нових проявів, іноді у вигляді деформаційних форм правосвідомості.

На думку А. Петрова, «правосвідомість – це сукупність ідей, поглядів, уявлень про те, яким має бути право з погляду його справедливості, а також доцільності, ефективності в затвердженні цінностей, визнаних у суспільстві і оцінок, що складаються на їх основі, і відчуттів. Правосвідомість – є складним явищем, яке складається з таких елементів, як знання права, правової ідеології, оцінок, правової психології і поведінкового елементу (установок)» [2, с. 95].

Постає цілком доречним питання формування правової свідомості у підлітка. Підлітковий період є одним із найскладніших у процесі формування особистості, адже він характеризується різкою зміною переосмислення ціннісних життєвих орієнтирів, проявляється прагненням до певної свободи, тобто виходу зі-під контролю дорослих, прагненням до незалежності від життєвих правил та установок, пізнання чогось нового, утвердження себе серед соціуму тощо. Саме у підлітковому періоді спостерігається девіантна поведінка, що може пов'язуватись з деформаційними процесами правосвідомості.

«Природно, що формування правосвідомості відбувається в результаті взаємодії особистості з іншими індивідами, соціальними групами та державою шляхом інтелектуального засвоєння отриманих відомостей про правові явища та психологічного вироблення власного ставлення як суб'єкта до цих правових явищ. Фактори, що впливають на формування правосвідомості молоді, утворюють дві великі групи, що відрізняються за напрямом впливу на свідомість: внутрішні – індивідуальні особливості кожної молодої людини; зовнішні – діяльність інших суб'єктів, спрямована на формування правосвідомості молоді» [3, с. 7]. Серед системи внутрішніх чинників формування правової свідомості слід відзначити індивідуальні психологічні особливості підлітка, зокрема, рівень інтелектуального розвитку. Саме рівень інтелектуального розвитку є одним із провідних під час усвідомлення особою певних вимог та установок суспільства, а також під час розуміння сутності правових приписів. Однак, необхідно розрізняти психологічні особливості підлітка, які набуті від народження, і ті, які сформувалися внаслідок байдужого або несправедливого ставлення з боку дорослих. Частіше за все, такі дії впливають на правову культуру підлітків та їх ставлення до правових приписів і права в цілому. Крім цього, не менш

важливого впливу на формування правової свідомості мають психофізіологічні особливості людини (темперамент, характер, самоконтроль, емоційна стійкість тощо).

Серед зовнішніх чинників провідне місце у формуванні підліткової правосвідомості посідає найближче оточення, адже саме родина є взірцем та найвищим еталоном для будь якої дитини. Формування моральних якостей, які є одними з елементів внутрішнього фактору впливу на формування правової свідомості, частіше за все нав'язуються дитині батьками та найріднішими людьми. Не менш впливовим фактором є засоби масової інформації, які є своєрідним орієнтиром у соціальному просторі, сферою системи нової та готової інформації, яку молоде покоління не намагається аналізувати та фільтрувати, користуючись особливостями свого мислення.

Відтак, формування правосвідомості у підлітків є одним із найважливіших етапів формування суспільства, адже молодь є однією з тих структурних ланок, які є початком створення нового соціуму та впливають на подальший процес державотворення. Важливу роль у формуванні правосвідомості молодого покоління відіграють навчальні заклади, органи державної влади, громадські організації тощо. Ключовою ланкою у встановленні зав'язків між підлітковою свідомістю та системою права є педагог, адже саме він є одним із авторитетів, що формує правову свідомість шляхом правового виховання особистості.

Література

1. Кара-Мурза С. Манипуляция сознанием [Текст] / С. Кара-Мурза. – М. : Экспресс, 2003. – 316 с.
2. Петров А. В. Теория государства и права : учеб. пособие / А.В. Петров. – Челябинск, 2002. – 116 с. 4. Максимов С. И. Правовая реальность: опыт философского осмысления / С. И. Максимов. – Х., 2002. – 414 с.
3. Єрмоленко Д. О. Основні внутрішні фактори формування правосвідомості молоді / Д. О. Єрмоленко // Вісник Академії адвокатури України. - 2012. - Число 3. - С. 7-12.